

ПРАВААБАРОНЦЫ ЗА СВАБОДНЫЯ ВЫБАРЫ

ГРАМАДСКАЯ КАМПАНІЯ «ПРАВААБАРОНЦЫ ЗА СВАБОДНЫЯ ВЫБАРЫ»

ВЫБАРЫ ў ПАЛАТУ ПРАДСТАЎНІКОЎ НАЦЫЯНАЛЬНАГА СХОДУ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ ШОСТАГА СКЛІКАННЯ

Справаздача па выніках назірання за фарміраваннем тэрытарыяльных і акруговых выбарчых камісій

Назіранне ажыццяўляюць актывісты РПГА «Беларускі Хельсінкскі камітэт» і ПЦ «Вясна» ў рамках кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары»

ВЫСНОВЫ

- змены ў Выбарчым кодэксе 2013 г. увялі дадатковы ўзровень выбарчых камісій пры правядзенні парламенцкіх выбараў – гэта тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі (ТВК – абласныя і Мінская гарадская тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі);
- ТВК і АВК з’яўляюцца важным механізмам выбарчага працэсу, які істотна ўплывае на правядзенне свабодных і дэмакратычных выбараў;
- фарміраванне ТВК і АВК адбывалася на фоне шырока анансаваных ЦВК новых падыходаў, якія павінны прымяняцца адказнымі органамі: магчымасць прысутнасці назіральнікаў (у тым ліку міжнародных) на пасяджэннях органаў падчас фарміравання выбарчых камісій, абмеркаванне дзелавых і палітычных якасцяў вылучаных у камісіі прэтэндэнтаў. У выпадках, калі колькасць вылучаных у камісіі перавышае прадугледжаную квоту, павінна заслухоўвацца інфармацыя па кожнай кандыдатуры і праводзіцца персанальнае галасаванне;
- усе суб’екты, што вылучалі сваіх прадстаўнікоў у склад ТВК і АВК, мелі магчымасць прадаставіць неабходныя дакументы ў органы, адказныя за фарміраванне камісій;
- на пасяджэннях органаў, што фарміруюць выбарчыя камісіі, прымяняліся новыя практыкі, у прыватнасці, заслухоўліся характарыстыкі вылучаных прэтэндэнтаў і праводзілася галасаванне па кожнай кандыдатуры, часам прэтэндэнтаў выклікалі на папярэдняе сумоўе;
- адсутнасць заканадаўча замацаваных крытэраў для прэтэндэнтаў у склад выбарчых камісій па-ранейшаму робіць магчымым суб’ектыўны падыход да персанальнага складу гэтых камісій; Пастанова ЦВК № 18 на практыцы не паспрыяла большаму палітычнаму плюралізму: як і падчас папярэдніх выбараў пры фарміраванні ТВК і АВК перавага аддаецца прадстаўнікам праўладных палітычных партый і грамадскіх аб’яднанняў;
- доля прадстаўнікоў палітычных партый у складзе ТВК і АВК па-ранейшаму застаецца нязначнай (24,2% і 13,6% адпаведна) у параўнанні з доляй прадстаўнікоў грамадскіх аб’яднанняў (51% і 54,3% адпаведна);

– асноўнымі арганізатарамі выбараў, як і раней, з’яўляюцца прадстаўнікі пяці найбуйнейшых праўладных грамадскіх аб’яднанняў – Белая Русь, БРСМ, Беларускі саюз жанчын, Беларускае грамадскае аб’яднанне ветэранаў, ФПБ. Сумарнае іх прадстаўніцтва ў ТВК і АВК склала 40% і 42,3% адпаведна;

– традыцыйна нізкім застаецца працэнт праходнасці ў склад камісій прадстаўнікоў апазіцыйных партый – 31,2 % ад вылучаных у ТВК і 19,4% ад вылучаных у АВК. Агульны працэнт іх прадстаўнікоў у складзе ТВК і АВК нязначны (5,4% і 1,8%). Падчас парламенцкіх выбараў 2012 г. доля прадстаўнікоў апазіцыйных партый у складзе АВК складала 3%, на выбарах 2008 г. – 2,2%;

I. ПРАВАВАЯ БАЗА

Працэс фарміравання выбарчых камісій пры правядзенні выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь шостага склікання рэгулюецца Выбарчым кодэксам рэспублікі Беларусь са зменамі, унесенымі Законам Рэспублікі Беларусь ад 4 чэрвеня 2015 года № 268-З, і Пастановай ЦВК ад 8 чэрвеня 2016 г. №18 «Аб тлумачэнні прымянення палажэнняў Выбарчага кодэкса Рэспублікі Беларусь, якія прадугледжваюць парадак утварэння выбарчых камісій пры правядзенні выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь шостага склікання».

Згодна з арт. 28 ВК падрыхтоўку і правядзенне выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў забяспечваюць абласныя, Мінская гарадская тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі, акруговыя і ўчастковыя выбарчыя камісіі.

Згодна з арт. 34 ВК, абласныя, Мінская гарадская тэрытарыяльныя і акружныя камісіі па выбарах дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў фарміруюцца прэзідыумамаі абласных, Мінскага гарадскога Саветаў дэпутатаў і абласнымі, Мінскім гарадскім выканаўчым камітэтам і прадстаўнікоў палітычных партый, іншых грамадскіх аб’яднанняў, працоўных калектываў, а таксама прадстаўнікоў грамадзянаў, вылучаных у склад камісіі шляхам падачы заявы, у складзе 9-13 сябраў не пазней за 75 дзён да выбараў.

Палітычная партыя, іншае рэспубліканскае грамадскае аб’яднанне, працоўны калектыв арганізацыі, калектыв структурнага падраздзялення, група выбаршчыкаў мае права вылучыць у абласную, Мінскую гарадскую, акруговую, участковую выбарчую камісію толькі па адным прадстаўніку.

Як правіла, не менш адной траціны складу камісіі складаюць прадстаўнікі палітычных партый і іншых грамадскіх аб’яднанняў. У склад камісіі не могуць уваходзіць суддзі, пракуроры, кіраўнікі мясцовых выканаўчых і распарадчых органаў. Дзяржаўныя служачыя не могуць складаць больш за адну траціну складу камісіі.

На пасяджэнні органаў, якія ўтвараюць камісіі, маюць права прысутнічаць прадстаўнікі палітычных партый, іншых грамадскіх аб’яднанняў, працоўных калектываў, грамадзян, што вылучылі сваіх прадстаўнікоў.

Рашэнне аб утварэнні камісій у сямідзённы тэрмін з дня яго прыняцця публікуецца ў друку. Рашэнне органа, які ўтварыў камісію, можа быць абскарджана ў трохдзённы тэрмін з дня яго прыняцця адпаведна ў абласны, Мінскі гарадскі, раённы, гарадскі суд суб’ектамі, якія вылучылі сваіх прадстаўнікоў у склад камісіі. Суд разглядае скаргу ў трохдзённы тэрмін, яго рашэнне з’яўляецца канчатковым.

ЗМЕНИ Ў ЗАКАНАДАЎСТВЕ

Галоўнай зменай у гэтай выбарчай кампаніі стала ўведзенае Пастановай ЦВК ад 8 чэрвеня 2016 г. №18 патрабаванне, згодна з якім перад прыняццем рашэння аб фарміраванні выбарчай камісіі на абмеркаванні павінна выносіцца пытанне аб дзелавых і палітычных якасцях асоб, вылучаных у склад камісіі, а калі лік прэтэндэнтаў у склад выбарчай камісіі перавышае прадугледжаную колькасць, заслухоўваецца інфармацыя па кожнай кандыдатуры і ладзіцца персанальнае галасаванне.

Гэта, безумоўна, пазітыўны крок у кірунку выпрацоўкі крытэраў адбору кандыдатаў у склад выбарчых камісій, але пры гэтым застаецца незразумелым, што ЦВК мае на ўвазе пад «дзелавымі і палітычнымі якасцямі». Аналітыкі кампаніі «Праваабаронцы за свабодныя выбары» звярнуліся ў ЦВК з просьбай растлумачыць гэты тэрмін, але адразу з ЦВК не атрымалі. Ужыванне падобных недакладных фармулёвак дае шырокае поле для інтэрпрэтацый, а значыць, і для селектыўных, адвольных адмоваў ва ўключэнні асобных прэтэндэнтаў у склад камісій. Варта адзначыць, што адсутнасць заканадаўча замацаваных крытэраў адбору прэтэндэнтаў у камісіі і адсутнасць гарантый уключэння ў склад гэтых камісій прадстаўнікоў усіх палітычных суб'ектаў, што бяруць удзел у выбарчым працэсе, застаецца актуальнай.

Таксама варта адзначыць, што сёлета першыя парламенцкія выбары, якія адбываюцца пасля зменаў выбарчага заканадаўства, зробленых у 2013 годзе.

Так, упершыню на парламенцкіх выбарах будуць дзейнічаць абласныя і Мінская гарадская тэрытарыяльныя выбарчыя камісіі. Паўнамоцтвы камісій замацаваны ў арт. 39¹ ВК. Названыя камісіі кіруюць дзейнасцю акруговых і ўчастковых выбарчых камісій. Багата ў чым іх паўнамоцтвы суадносяцца з паўнамоцтвамі ніжэйшастаячых камісій. Важным паўнамоцтвам тэрытарыяльных камісій з'яўляецца тое, што яны разглядаюць заявы і скаргі на рашэнні і дзеянні акруговых і ўчастковых выбарчых камісій. Гэта зняло з ЦВК нагрузку па разгляду такіх заяваў і скаргаў, што дае магчымасць ЦВК выдаткоўваць больш часу на выкананне іншых паўнамоцтваў.

Важным крокам да падвышэння празрыстасці інфармацыі аб выбарчым працэсе стала Пастанова ЦВК ад 8 чэрвеня 2016 г. №22 «Аб інфармаванні грамадзян аб працы па падрыхтоўцы і правядзенні выбараў у Палату прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь шостага склікання». Згодна з дадзенай пастановай, у перыяд падрыхтоўкі і правядзення парламенцкіх выбараў інфармацыя аб ходзе выбарчай кампаніі публікуецца ў газетах, заснавальнікамі якіх з'яўляюцца абласныя, Мінскі гарадскі, раённыя, гарадскія ў гарадах абласнога падпарадкавання выканаўчыя камітэты і размяшчаецца на афіцыйных сайтах названых выканаўчых камітэтаў, а таксама адміністрацыяў раёнаў у гарадах у спецыяльна створанай рубрыцы «Выбары 2016». Пастанова падрабязна рэгулюе змест дадзенай рубрыкі і тэрміны размяшчэння той ці іншай інфармацыі выканаўчымі органамі.

Напрыклад, Пастанова абавязвае даваць інфармацыю аб часе і месцы прыёму дакументаў па вылучэнні прадстаўнікоў у склад абласной, Мінскай гарадской і акруговых выбарчых камісій, а таксама ўчастковых. З гэтай інфармацыяй раней узніклі праблемы, яе было складана атрымаць. Выканаўчыя органы абавязаны паведамляць пра ўсе пасяджэнні выбарчых камісій і прынятыя на іх рашэнні.

Моцным бокам дадзенай Пастановы з'яўляецца абавязковасць інфармацыі, якую выканаўчыя органы павінны прадстаўляць грамадзянам у вызначаныя тэрміны. З іншага боку, выканаўчыя органы не абавязаны выкладваць самі дакументы, якімі зацверджана тое ці іншае рашэнне, а могуць публікаваць толькі вытрымкі ці наогул толькі агалошваць

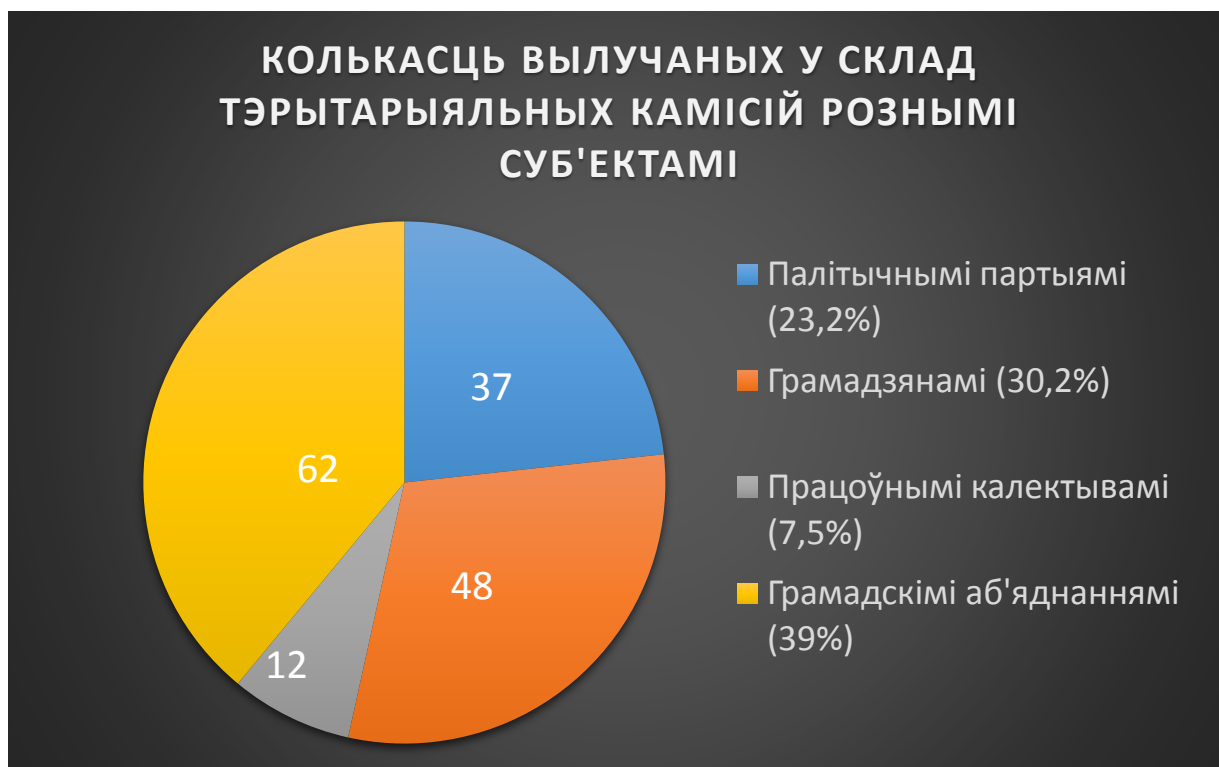
рашэнне. Такі падыход можа ўскладняць працэсы абскаржвання рашэнняў. Таксама пры падобным падыходзе застаецца магчымасць частковай публікацыі дакументаў.

II. ПРАЦЭС ВЫЛУЧЭННЯ Ў ВЫБАРЧЫЯ КАМІСІІ

У адпаведнасці з Каляндарным планам арганізацыйных мерапрыемстваў па падрыхтоўцы і правядзенні выбараў дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў шостага склікання, зацверджаным пастановай Цэнтральнай камісіі Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў 2016/06/08 №14, вылучэнне прадстаўнікоў у склад акруговых выбарчых камісій і прадастаўленне ў органы, якія іх фарміруюць, адпаведных дакументаў павінна адбыцца не пазней за 24 чэрвеня 2016 г.

У склад сямі тэрытарыяльных (абласных і г. Мінска) выбарчых камісій (ТВК) былі вылучаны 144 чалавекі, 14 з якіх дэлегаваны двума суб'ектамі. Адзін з чатырнаццаці – грамадзянамі шляхам падачы заяў і двума грамадскімі аб'яднаннямі. Асабліва папулярным такі спосаб вылучэння стаў у Гродзенскай вобласці, дзе 12 з 16 прэтэндэнтаў у ТВК вылучаліся ад двух суб'ектаў, адным з якіх было праўладнае аб'яднанне (галіновы прафсаюз, Фонд міру, арганізацыя ветэранаў вайны ў Афганістане, Беларускі саюз жанчын). Такі шлях вылучэння не супярэчыць заканадаўству, але істотна ўплывае на статыстыку.

Усяго палітычнымі партыямі ў склад ТВК было вылучана 37 прадстаўнікоў (26% ад вылучаных), з іх ад апазіцыйных партый – 16 чалавек (43% ад прадстаўнікоў партый).

Грамадскімі аб'яднаннямі вылучаны 62 чалавекі (43% са 144). Як і падчас папярэдніх выбараў, актыўна прасоўвалі сваіх прадстаўнікоў праўладныя грамадскія аб'яднанні: Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі – 16 чалавек (11,1%), Беларускае грамадскае аб'яднанне ветэранаў – 5 чалавек (3,5%), БРСМ – 7 чалавек (4,9%), РГА «Белая Русь» – 7 чалавек (4,9%), Беларускі саюз жанчын – 7 (4,9%). Гэтыя пяць грамадскіх аб'яднанняў далі 31% ад агульнай колькасці вылучаных у склад ТВК і 68% ад прапанаваных грамадскімі і іншымі аб'яднаннямі адпаведна.

Сваіх прадстаўнікоў накіравалі ў ТВК таксама Рух «За свабоду» (4 чалавек) і ГА БНФ «Адраджэнне» – 1 чалавек.

У склад акруговых выбарчых камісій вылучана 2014 чалавек. Сярод іх ад палітычных партый – 353 прэтэндэнты (18% ад вылучаных), з іх ад апазіцыйных партый – 134 чалавекі (38% ад усіх партыйцаў).

Ад грамадзян шляхам падачы заяваў вылучана 639 чалавек (35%), ад працоўных калектываў – 145 чалавек (6,6%), ад грамадскіх арганізацый і аб'яднанняў – 925 чалавек (46% ад колькасці вылучаных).

Актыўнымі ўдзельнікамі арганізацыі выбарчага працэсу з'явіліся прадстаўленая сваімі галіновымі прафсаюзамі Федэрацыя прафсаюзаў Беларусі, што вылучыла ў склад АВК 249 чалавек (12,3%). Таксама Беларускае грамадскае аб'яднанне ветэранаў – 94 чалавекі (4,7%), БРСМ і РГА «Белая Русь» – па 110 чалавек (па 5,5%), Беларускі саюз жанчын – 100 (5%). Гэтыя пяць грамадскіх аб'яднанняў вылучылі 663 чалавекі – 33% ад агульнай колькасці вылучаных у склад ТВК і 72% ад вылучаных грамадскімі і іншымі аб'яднаннямі адпаведна.

Сваіх прадстаўнікоў накіравалі ў АВК таксама Рух «За свабоду» (44 чалавек) і ГА БНФ «Адраджэнне» – 13 чалавек.

У Гродзенскай вобласці ў акруговыя камісіі, як і ў тэрытарыяльныя, большасць прэтэндэнтаў вылучаліся ад двух суб'ектаў: 158 са 195 – праўладнымі грамадскімі аб'яднаннямі і групамі грамадзян. Для іншых абласцей гэта не характэрна: у трох абласцях такі альтэрнатыўны спосаб вылучэння не выкарыстоўваўся, у Мінску двума суб'ектамі вылучана 12 чалавек, у Віцебскай вобласці 4.

Апазіцыйныя партыі ўзялі даволі актыўны ўдзел у працэсе вылучэння сваіх і прадстаўнікоў у камісіі: Беларуская партыя левых «Справядлівы свет» – 72 чалавекі, Партыя БНФ – 28 чалавек, БСДП (Г) – 17 чалавек. Такім чынам, усяго апазіцыйныя палітычныя партыі вылучылі ў камісіі 150 чалавек.

Для параўнання: у гэтай выбарчай кампаніі апазіцыйныя партыі вылучылі 134 прадстаўнікі ў АВК – 43% прадстаўнікоў партый; падчас выбараў дэпутатаў Палаты

прадстаўнікоў 2008 года апазіцыйныя партыі вылучалі 118 чалавек, што складала 31,9% ад усіх прэтэндэнтаў ад палітычных партый. У 2012 годзе апазіцыйныя партыі вылучылі 199 чалавек – 49,75% ад прэтэндэнтаў ад палітычных партый. Такім чынам, нягледзячы на адсутнасць спрыяльных умоў для дзейнасці, падчас сёлетніх выбараў апазіцыйныя палітычныя партыі захоўваюць актыўнасць.

Практычна ў кожнага суб'екта была магчымасць падаць дакументы ў адпаведны орган. Былі выключэнні: у Брэсцкай вобласці Рух «За свабоду» даслаў дакументы па пошце ў прадугледжаны тэрмін, але орган не разгледзеў кандыдатуры трох прадстаўнікоў гэтага грамадскага аб'яднання. Рух звярнулася з гэтай нагоды ў суд.

Сярэдні конкурс на адно месца (пры колькасці сябраў у 13 чалавек) у тэрытарыяльнай камісіі склаў 1,6 чалавекі на месца. У Гродне на адно месца прэтэндавала ў сярэднім 1,2 чалавекі, такім чынам, некаторыя камісіі былі сфарміраваныя без конкурсу. У Магілёўскай вобласці на ўдзел у камісіі прэтэндавалі 26 чалавек (2 на месца). Сфарміравана 7 камісій.

Сярэдні конкурс на адно месца (пры колькасці сябраў у 13 чалавек) у акруговай камісіі склаў 1,4 чалавекі на месца. У Гродзенскай вобласці – 1,15, а ў Магілёўскай вобласці – 1,6 чалавекі на месца. Усяго сфарміравана 110 акруговых камісій. У тым ліку: у Мінску – 20, у Мінскай і Гомельскай абласцях – па 17, у Брэсцкай вобласці – 16, у Віцебскай вобласці – 14, у Гродзенскай вобласці – 13 камісій.

ІІІ. ПАСЯДЖЭННІ ОРГАНАЎ, ЯКІЯ СТВАРАЛІ КАМІСІІ

Сумесныя пасяджэнні прэзідыумаў абласных, мінскага гарадскога Саветаў дэпутатаў і абласных, Мінскага гарадскога выканаўчых камітэтаў адбыліся ў адпаведнасці з Каляндарным планам не пазней за 27 чэрвеня 2016 г.

У п. 6 Пастановы ЦВК № 18 ад 8.06.2016 г. была ўрэгулявана магчымасць прысутнасці назіральнікаў (у тым ліку і міжнародных) пры правядзенні пасяджэнняў органаў, што фарміруюць камісіі. Варта адзначыць, што на папярэдніх выбарах гэта ў некаторых выпадках стварала перашкоды ў назіранні за працэдурамі фарміравання выбарчых камісій.

Назіральнікамі адзначаецца наяўнасць кворуму пры правядзенні пасяджэнняў адпаведных органаў. Усе прадстаўнікі суб'ектаў, што вылучалі прадстаўнікоў у склад ТВК і АВК, мелі магчымасць прысутнічаць на пасяджэннях органаў, якія іх фарміравалі.

Назіральнікі адзначылі, што ў розных абласцях Беларусі існуюць розныя практыкі фарміравання камісій.

Згодна з п. 6 Пастановы ЦВК № 18, перад прыняццем рашэння аб складзе камісіі выносіцца на абмеркаванне пытанне аб дзелавых і палітычных якасцях вылучаных асоб. У выпадку, калі колькасць вылучаных у камісіі перавышае колькасць прадугледжаных месцаў, заслухоўваецца інфармацыя па кожнай кандыдатуры і праводзіцца персанальнае галасаванне.

У сувязі з тым, што ніякіх дадатковых тлумачэнняў ад ЦВК адносна таго, якімі дзелавымі і палітычнымі якасцямі павінен валодаць вылучаны ў выбарчыя камісіі прэтэндэнт, не было, у кожным канкрэтным выпадку пад гэтым разумелі розныя рэчы: наяўнасць/адсутнасць судзімасцяў, папярэдні досвед працы ў камісіі, наяўнасць/адсутнасць сталай працы, характарыстыкі з месца працы, палітычныя погляды і перакананні прэтэндэнтаў і інш.

Начальнік упраўлення арганізацыйна-кадравай працы Мінгарвыканкама Арцём Цуран адзначыў, што «асабліваць цяперашняй выбарчай кампаніі складаецца ў тым, што ўпершыню на пасяджэнні пройдзе абмеркаванне кандыдатаў перад галасаваннем і зацвярджэннем складаў камісій, будуць разглядацца палітычныя перакананні, асабістыя і дзелавыя якасці прэтэндэнтаў»¹. Перад пасяджэннем прэтэндэнтаў у камісіі запрашалі на сумоўе ў арганізацыйна-кадровы адзел Мінгарвыканкама.

Напачатку пасяджэння начальнік Галоўнага ўпраўлення арганізацыйна-кадравай работы Гродзенскага аблвыканкама Сяргей Пацэвіч назваў крытэры адбору прэтэндэнтаў: досвед працы ў выбарчых камісіях, станоўчыя характарыстыкі па выніках вывучэння асабістых справаў і з месца працы. Што датычыць прадстаўнікоў дэмакратычных партый, то таксама ўлічваліся характарыстыкі, дадзеныя па месцы жыхарства ад участковых. Было падкрэслена, што прадстаўнікі ад БРСМ, «Белай Русі», Беларускага саюза жанчын, Савета ветэранаў, Ветэранаў вайны ў Афганістане, што з'яўляюцца шматлікімі і масавымі грамадскімі аб'яднаннямі, рэпрэзентуюць інтарэсы большыні грамадзян. Заяўлялася, што прадстаўнік Партыі БНФ Эдвард Дмухоўскі неаднаразова прыцягваўся да адміністрацыйнай адказнасці, беспрацоўны, а прадстаўнік Беларускай партыі левых «Справядлівы свет» прыцягваўся да адміністрацыйнай і крымінальнай адказнасці. Няўключаная ад «Справядлівага свету» прэтэндэнтка (кухар па прафесіі) таксама характарызавалася Сяргеем Пацэвічам у негатыўным тоне. Астатніх няўключаных ён прэзентаваў як асобаў без досведу працы ў выбарчых камісіях і рэкамендаваў не ўключаць іх.

Перад пачаткам сумеснага пасяджэння Гомельскага аблвыканкама і аблсавета выступіў загадчык аргадзела аблвыканкама Д.А. Ражкоў і падкрэсліў, што Прэзідыум Гомельскага аблсавета і аблвыканкама не абавязаны абгрунтоўваць уключэнне ці неўключэнне ў склад камісій і не звязаны ніякімі крытэрамі і квотамі. Ён жа зачытваў спіс кандыдатаў у камісіі, даваў ім кароткую характарыстыку і праводзіў рэйтынгавае галасаванне. З выступу можна было зрабіць выснову, што крытэр усё ж быў – вопыт працы ў камісіях.

Уключэнне у Магілёўскую абласную ТВК адбывалася па прадстаўленні рабочай групы, якую ўзначальваў начальнік упраўлення арганізацыйна-кадравай работы аблвыканкама Генадзь Герасіменка. Магілёўскі праваабаронца Барыс Бухель, што вылучаўся шляхам збору подпісаў, не быў прапанаваны рабочай групай. У адказ на пытанне старшыня пасяджэння, кіраўнік абласной вертыкалі Уладзімір Даманеўскі прапанаваў Барысу Бухелю звярнуцца з гэтым пытаннем да рабочай групы пазней, запэўніўшы праваабаронцу, што яму адкажуць на ўсе яго пытанні. Члены аблвыканкама і прэзідыума аблсавета дэпутатаў падтрымалі прапанову старшыні.

У Віцебску сёлета падчас сумеснага пасяджэння Віцебскага аблвыканкама і аблсавета прадстаўнікам палітычных партый і грамадскіх аб'яднанняў, якія вылучалі сваіх прадстаўнікоў у склад ТВК і АВК, далі па тры хвіліны на прадстаўленне прэтэндэнтаў.

У Брэсце пасяджэнне доўжылася больш за тры гадзіны. Зачыталіся прозвішчы прэтэндэнтаў, месцы іх працы, спосаб вылучэння. Галасаванне праходзіла спісам. Галасавалі заўсёды аднагалосна. Такім чынам пераважна ўсе камісіі засталіся ў новым-старым складзе.

¹ Даступна на: <http://minsknews.by/blog/2016/06/27/v-minske-sformirovani-izbiratelnyie-komissii-po-vyiboram-v-palatu-predstaviteley/>.

У цэлым назіральнікі паведамляюць, што галасаванне ў большасці выпадкаў насіла фармальны характар, хоць і суправаджалася абмеркаваннем вылучаных прэтэндэнтаў. У падтрымку прадстаўнікоў праўладных палітычных партый і грамадскіх аб'яднанняў галасавалі практычна адзінагалосна, а за прадстаўнікоў апазіцыйных партый выказваліся амаль адзінагалосна супраць. Можна зрабіць высновы, што працэс фарміравання камісій насіў загадзя вызначаны характар.

IV. СКЛАД СТВОРАНЫХ КАМІСІЙ

Усяго было створана 7 тэрытарыяльных камісій (абласныя і Мінская гарадская), у якія былі ўключаныя 91 чалавек і 110 акруговых выбарчых камісій, у склад якіх увайшлі 1430 чалавек.

ДОЛЯ ПРАДСТАЎНІКОЎ ПАЛІТЫЧНЫХ ПАРТЫЙ У СКЛАДЗЕ ТВК

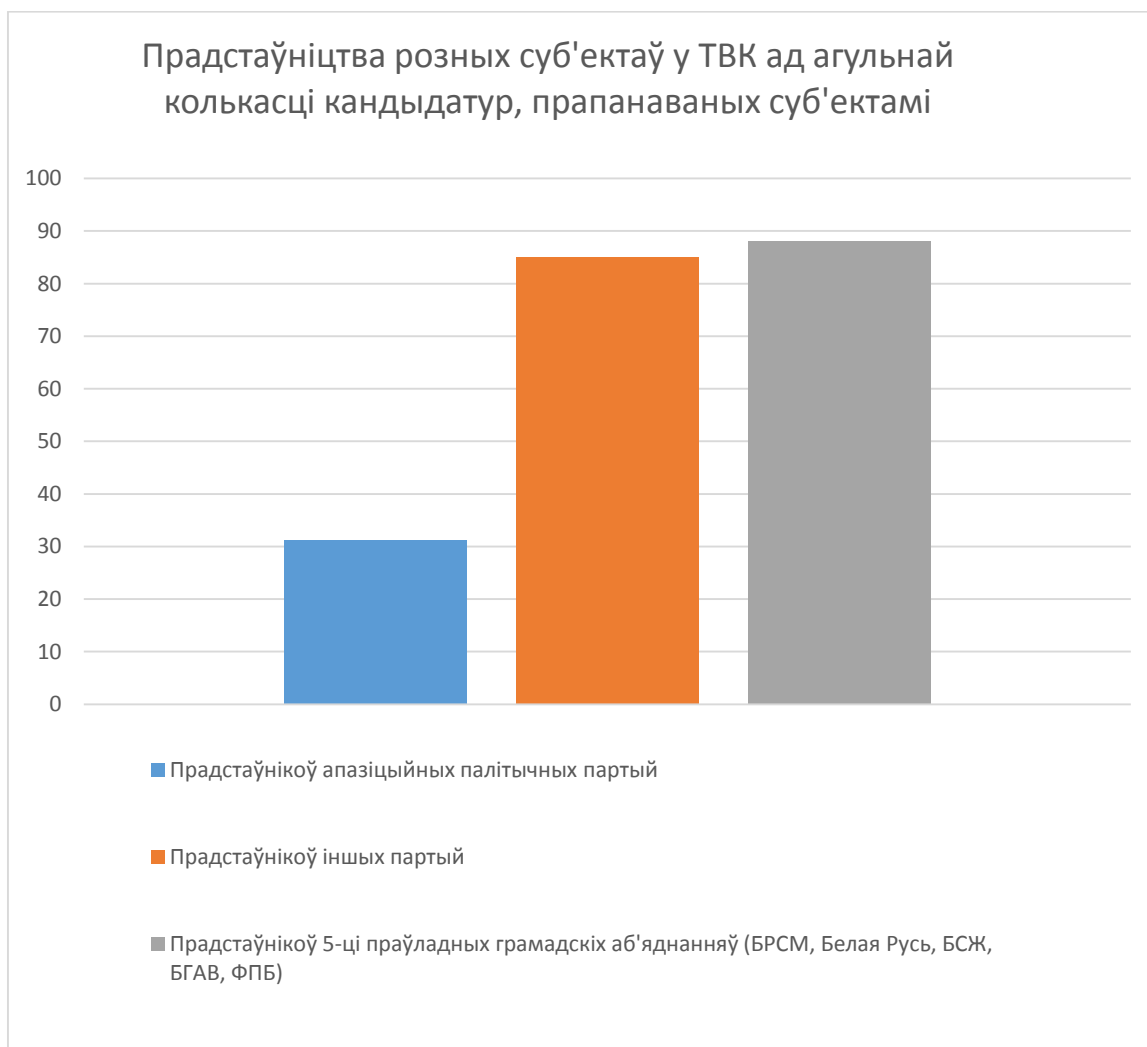
ДОЛЯ ПРАДСТАЎНІКОЎ ПАЛІТЫЧНЫХ ПАРТЫЙ У СКЛАДЗЕ АВК

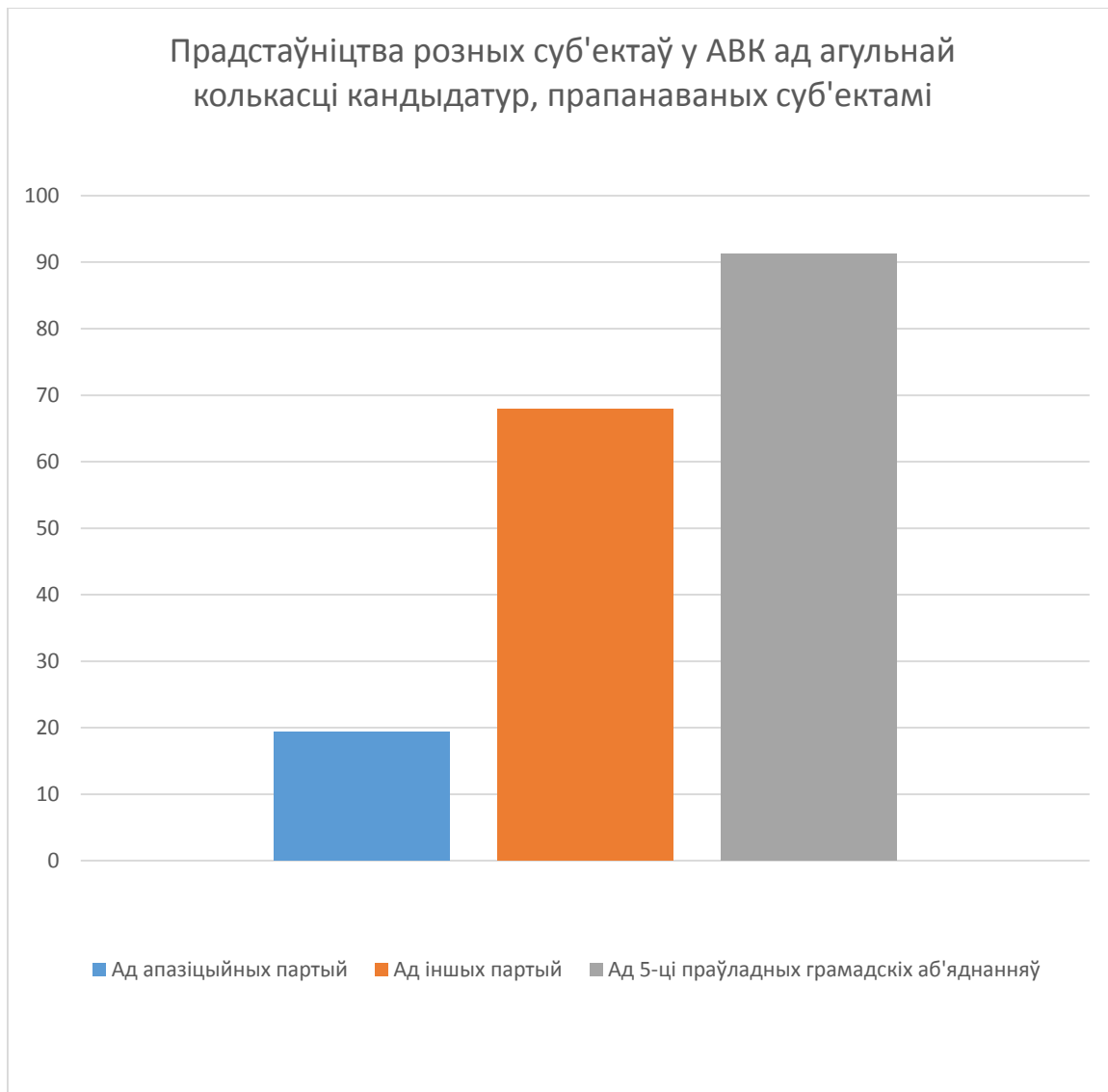

З 16 чалавек, вылучаных апазіцыйнымі партыямі, у склад ТВК увайшлі 5 (31,2 % ад вылучаных), а са 134, вылучаных апазіцыйнымі партыямі, у склад АВК уключана 26 чалавек (19,4 % ад вылучаных). Такім чынам, колькасць прадстаўнікоў апазіцыйных партый у ТВК скала 5,4 % ад агульнай колькасці сябраў камісій, а ў АВК 1,8 % ад агульнай колькасці сябраў.

Для параўнання: падчас парламенцкіх выбараў 2008 г. доля прадстаўнікоў апазіцыйных партый у складзе АВК складала 2,2 % (32% ад вылучаных), на парламенцкіх выбарах 2012 г. 3% (24% ад вылучаных).

Як і падчас папярэдніх выбараў асноўнымі арганізатарамі выбараў з'яўляюцца прадстаўнікі пяці найбуйнейшых праўладных грамадскіх аб'яднанняў – Белая Русь, БРСМ, Беларускі саюз жанчын, Беларускае грамадскае аб'яднанне ветэранаў, ФПБ. Агулам гэтыя аб'яднанні вылучылі 42 чалавекі ў ТВК і 663 у АВК , з іх 37 сталі сябрамі ТВК (88% ад вылучаных) і 605 сябрамі АВК (91,2% ад вылучаных).

V. АБСКАРДЖАННЕ РАШЭННЯЎ АБ АДМОВАХ УКЛЮЧЭННЯ Ў СКЛАД ВЫБАРЧЫХ КАМІСІЙ

Апазіцыйныя партыі і грамадскія аб'яднанні абскардзілі неўключэнне сваіх сябраў у склад тэрытарыяльных і акруговых выбарчых камісій.

Партыя БНФ абскардзіла рашэнні Мінскага гарадскога савета і выканкама, Мінскага абласнога савета і выканкама, Віцебскага абласнога савета і выканкама, Гродзенскага абласнога савета і выканкама, якія пераважна не ўключылі ў склад тэрытарыяльных і акруговых камісій сябраў партыі БНФ, якіх было вылучана ўсяго 21 (уключана ўсяго 3).

Партыя левых «Справядлівы свет» абскардзіла неўключэнне сваіх сябраў у склад камісій Віцебскім абласным саветам і выканкамам.